

Посилення та просування свободи медіа в Україні

Рекомендації

Київ – 2018

Internews – це міжнародна некомерційна організація в галузі розвитку засобів масової інформації з адміністративними центрами в Каліфорнії, Вашингтоні та Лондоні. Наша місія полягає в тому, щоб шляхом зміцнення місцевих засобів масової інформації по всьому світу, дати людям новини та інформацію, яких вони потребують, створити можливості залучення ресурсів та громадян для того, щоб їхні голоси були почуті. В Україні ми є основним гравцем у сфері розвитку незалежного медіа простору з 1993 року. Нашими основними партнерами є провідні медіа організації, телерадіомовники, асоціації та інститути з розвитку незалежних ЗМІ.

ЗМІСТ

Преамбула до Рекомендацій для посилення та просування свободи медіа в Україні	4
Рекомендації для посилення та просування свободи медіа в Україні	12
1. Рекомендації щодо іноземних журналістів та медійних інституцій	12
2. Рекомендації щодо діяльності журналіста на окупованій території	15
3. Рекомендації щодо гарантування об’єктивного та точного інформування у проблемному контексті	18
4. Рекомендації щодо регулювання контенту в соціальних мережах	24
5. Рекомендації щодо удосконалення режимів саморегуляції традиційних медіа	26
6. Рекомендації щодо продовження конструктивного діалогу з європейськими інституціями	27
Біографії експертів	29

Преамбула до Рекомендацій для посилення та просування свободи медіа в Україні

Україна є підписантом Міжнародної декларації прав людини (МДПЛ), Міжнародного пакту про громадські та політичні права (МПГПП) та Європейської конвенції з прав людини (ЄКПЛ). Як країна-учасниця Організації безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), Україна також політично пов'язана із низкою зобов'язань, прийнятих цією організацією у сфері прав людини, як частини так званої Гельсинської декларації. На національному рівні Конституція України (стаття 34) захищає права на свободу вираження поглядів та свободу інформації. Відповідно до положень, викладених у статті 9 Конституції, тлумачення та застосування таких прав має здійснюватися відповідно до згаданих вище міжнародно-правових норм, а також практики відповідних міжнародних судів, зокрема, Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) Ради Європи (РЕ).

Слід також зазначити, що міжнародні стандарти у сфері свободи вираження поглядів та свободи інформації встановлюються не лише правовими інструментами, а також через низку установ та органів, що мають визнану можливість впроваджувати положення «м'якого права» (*soft law*) у цій сфері. Серед них – відповідні органи Ради Європи (Комітет міністрів, Парламентська асамблея), Представник ОБСЄ з питань свободи медіа та відповідні правозахисні органи при Організації Об'єднаних Націй (ООН), зокрема, Спеціальний доповідач з питань захисту та поширення права на свободу думки та свободу вираження поглядів.

Таким чином, здійснення розробки низки рекомендацій щодо захисту свободи медіа в Україні має відбуватися в межах норм, вже встановлених цим широким колом міжнародних стандартів.

Відповідні міжнародні стандарти мають бути витлумачені та застосовані через призму українських реалій. Проте слід також за-

значити, що міжнародні стандарти були розроблені саме з урахуванням того, що їх необхідно буде реалізувати в кожній державі. З цієї причини, визнаючи так звані «межі оцінки», які зберігають національні органи влади, міжнародні стандарти також встановили низку загальних параметрів, з тим, щоб уникнути денатуралізації міжнародних прав людини в ім'я національних особливостей, традицій або культури. У цьому напрямку варто відзначити Спільну декларацію, прийняту в травні 2014 року Спеціальним доповідачем ООН, Представником ОБСЄ з питань свободи медіа, Спеціальним доповідачем Організації американських держав (ОАД) з питань свободи вираження поглядів та Спеціального доповідача з питань свободи слова та доступу до інформації Африканської комісії з прав людини та народів (АКПЛН) «Про універсальність та свободу вираження поглядів». У Декларації зазначено:

«Держави мають певну обмежену гнучкість згідно з міжнародним правом, вирішуючи питання, чи потрібно обмежувати свободу вираження поглядів, щоб захистити законні цілі, поважаючи наведені вище норми, в тому числі для відображення власних традицій, культури та цінностей. Міжнародне право також визнає, що різні підходи до обмежень свободи вираження поглядів можуть бути виправдані різними фактичними ситуаціями, з якими стикаються держави. Жоден з цих підходів ніяким чином не може підірвати принцип універсальності свободи вираження поглядів і обмеження свободи вираження поглядів, ніколи не має являти собою накладання певними групами їх традицій, культури та цінностей на інших. (...)

Право на свободу вираження поглядів, яке застосовується незалежно від державних кордонів, захищає Інтернет та інші форми комунікації. (...)

Особливу обережно слід застосовувати обмеження свободи вираження думки в Інтернеті та в межах інших цифрових технологій, беручи до уваги, що такі дії в одній юрисдикції можуть впливати на інші юрисдикції.»

Тому Рекомендації будуть базуватися на таких основних міжнародних принципах::

- a) Свобода вираження поглядів та свобода інформації є універсальними важливими правами людини, які захищають осіб у наведенні думок, отриманні та передачі інформації та ідей будь-яких видів.
- b) Здійснення цих прав безпосередньо пов'язане з цілями та належним функціонуванням плюралістичної демократії.
- c) Відповідні права захищені незалежно від кордонів, а це означає, що жодні обмеження не можуть виходити виключно з територіального походження висловлювань.
- d) Свобода вираження поглядів та свобода інформації, а також інші права, що захищаються міжнародним правом, не є абсолютними, і тому можуть бути предметом застосування певних обмежень та умов.
- e) Міжнародне право чітко передбачає, що в будь-яких національних фактах та обставинах такі обмеження є винятковими і повинні відповідати ряду вимог, відомих як трискладовий тест. Цей тест вимагає, щоб: 1) будь-яке втручання мало бути передбачене законом; 2) втручання мало забезпечувати законну мету, що міститься у відповідній нормі; 3) обмеження мало бути строго необхідним в контексті демократичного суспільства, з тим, щоб адекватним чином захищати одну з цих цілей відповідно до ідеї пропорційності.

Цей проект ґрунтується на зусиллях багатьох людей в Україні для розробки та встановлення основних правил діяльності медіа-інституцій, журналістів та інших розповсюджувачів контенту в дуже специфічному та тонкому національному контексті. Україна наповнена масовими неправдивими відомостями та руйнівною пропагандою, більша частина якої виходить із сусідньої Росії, як частина гострого та тривалого збройного конфлікту. Інформація стає інструментом конфлікту та підбурювання. Дезінформація та пропаганда суперечать журналістиці і служать в цілях продовження та посилення конфлікту. Щоденно постає

комплексний виклик для органів державної влади та згаданих медіа в контексті, коли проблемний контент поширюється через різні технологічні платформи та може виникати в межах або за межами кордонів України.

У цьому сенсі Рекомендації визнають і враховують надзвичайні аспекти інформаційної війни, а також гарячої війни кулі та танків. В Україні немає вираженого надзвичайного стану, але органи державної влади та основні зацікавлені сторони працюють так, наче наближаються аспекти надзвичайної стану. Також є очевидним існування дуже складної інформаційної асиметрії, оскільки в Росії є набагато більш потужні інструменти для поширення власних поглядів як в межах країни, так і за кордоном. З іншого боку, також зрозуміло, що намагання Росії у дотриманні міжнародних стандартів є досить слабкими, хоча існує офіційний дискурс (який також можна вважати пропагандистським) щодо дотримання відповідних принципів.

Міжнародні організації висловлюють занепокоєння не тільки щодо впливу пропаганди, спрямованої на дестабілізацію країни, але й у випадку, коли йде мова про те, щоб уникати українським органам влади рішень, які перевищують їхні повноваження, та в разі обмеження або надмірного регулювання свободи слова. Забезпечення належного захисту журналістів (а також інших суб'єктів вираження поглядів, таких як неприбуткові організації), є особливо важливою проблемою, особливо щодо медіа-спеціалістів, які виконують свої обов'язки в регіонах конфліктів, де ризики, виклики та наслідки потребують дуже специфічного та спеціально розробленого нормативного підходу.

Органи державної влади несуть відповідальність за захист національної безпеки, дотримуючись міжнародних стандартів. Вони також несуть відповідальність за збереження та розвиток медіа-середовища, що належним чином забезпечує плюралізм, різноманітність думок, відкрите публічне обговорення, а також запобігає надмірній концентрації та контролю над медіа як приватними суб'єктами, так і самою державою.

З іншого боку, гравці у сфері медіа відіграють особливу відповідальність за виконання їхньої діяльності, дотримуючись найвищих професійних та правових вимог у контексті, коли військовий вимір повсюдний у будь-якій діяльності. Війна – це час, коли патріотизм стає валютою зацікавленої громадянської позиції, а любов до країни є важливою особливістю. Журналісти, як і їхні співгромадяни, поділяють це почуття. Особистий патріотизм, однак, може бути перешкодою, коли журналісти зобов'язані проявляти свою лояльність, вводячи в оману глядачів та читачів на події на полі бою або змінюючи функцію «сторожового пса демократії». Інтенсивна партизанська позиція вдома ускладнюється під час конфлікту, і нейтралітет може опинитися під загрозою. Але громадяни потерпають від того, що не отримують правдивої і точної інформації про стан подій. Заохочення патріотизму може перетворитися на заклики непримиренної підтримки та придушення необхідної критики.

Рекомендації спрямовані на встановлення низки принципів та орієнтирів, які допоможуть державі, медіа та іншим відповідним суб'єктам у формуванні медіа-середовища, яке відповідає зазначеним вище вимогам. Мета полягає не лише в пом'якшенні чи усуненні впливу *негативної мови*, спрямованої на викривлення вільного формування громадської думки в Україні, але також кращому сприянню вільному вираженню та поширенню інформації та думок всередині країни з метою покращення якості загальної політичної системи.

Зокрема, зрозуміле бажання визначити, що являє собою пропаганда та що регулює її. Це питання, яке створює виклики для поколінь, беручи до уваги те, що єдиною формою пропаганди, яка заборонена міжнародним правом, є *пропаганда війни*. Рекомендації намагаються зробити більше, ніж у вислові, що відповідає на неприйнятне висловлювання – це більше, ніж висловлювання. Більш ефективне залучення до внутрішньої та глобальної боротьби за серця і розум є набагато складнішими. Це не лише пропаганда. Пропагандисти брешуть і обманюють, вони користуються перевагами слабкостей та вразливостей іноземних країн, підмінюють емоції з метою переконання громадськості. У всіх

цих сферах необхідна стратегічна відповідь. Ці Рекомендації зможуть допомогти у цьому процесі.

Рекомендації ґрунтуються на міжнародному принципі, згідно з яким встановлення обмежень на свободу вираження поглядів є крайнім заходом, який може використовуватися органами державної влади у виняткових випадках та за обмежувальними критеріями, оскільки вони наділені важливими *позитивними обов'язками* у сфері популяризації та захисту свободи та плюралізму слова.

Ідея відповідальності держави не є недоречною у питанні, охопленому Рекомендаціями – щодо того, які механізми найкраще підходять для вирішення питань щодо різних форм висловлювань. Тому в Рекомендаціях також розглядаються різні можливості і можливі параметри, які слід враховувати при їх прийнятті.

Законодавче регулювання медіа сьогодні присутнє майже у всіх правових системах медіа у світі. Воно складається з сукупності правил, розроблених та впроваджених органами державної влади для визначення, стимулювання та обмеження реалізації прав на свободу вираження поглядів та свободу інформації. У цьому контексті провідне значення має дотримання міжнародних стандартів, зокрема, щодо обмежень свободи інформації. Незалежність органів державної влади, відповідальних за правоохоронні органи, також є необхідною міжнародною вимогою, особливо у сфері аудіовізуальних послуг.

Проте, саморегуляція також вважається корисним механізмом формування та вдосконалення реалізації свободи слова. Саморегуляція зазвичай базується на таких принципах: а) кодекси поведінки мають бути результатом широкого консенсусу всіх зацікавлених сторін; б) кодекси поведінки встановлюють етичні та професійні правила, що виходять за межі і доповнюють правові та конституційні принципи; в) органи, які відповідають за виконання саморегулятивних норм, мають виконувати свої завдання на незалежній основі та через визнані повноваження.

Співрегулювання є відносно новим механізмом з певною мірою гнучкістю в аспекті визначення його специфічних рис. Системи спільного регулювання базуються на саморегулювальних схемах, які враховують залучення органів державної влади як останньої інстанції для їхньої реалізації. Таким чином, співрегулювання зберігає роль держави як підтримуючої сили, надаючи перевагу правилам і рішенням, прийнятим та впровадженим недержавними органами.

Також можлива так звана *регульована саморегуляція*, яка буде рівноцінною саморегулюванню, законодавчому регулюванню та спільному регулюванню, у випадках, коли уповноваженим органам влади необхідно визначити або доручити розробку механізмів саморегулювання та/або їхніх основних характеристик.

У будь-якому випадку прийняття механізмів, що виходять за межі нормативно-правового регулювання, значно пов'язане зі структурою медіа та ступенем згуртованості різних зацікавлених сторін у відповідній медіа-системі. Такі альтернативні та взаємодоповнюючі механізми завжди передбачають певну добровільну культуру участі та приналежності. Успішність в основному залежить від належної оцінки готовності відповідних суб'єктів брати участь і переваг для кожного з них від конкретної схеми, яка буде прийнята.

Ці Рекомендації розроблені у контексті необхідності досягнення консенсусу щодо того, як вирішити більшість вищезгаданих проблем. Вони також покладаються на актуальний досвід багатьох організацій громадянського суспільства в Україні, оскільки вони стикаються з насильством та цензурою, а також потребою інформувати, працювати один з одним та, у певних випадках, з урядом. Існує також певний ступінь недовіри щодо внеску міжнародних організацій та суб'єктів, якими не можна нехтувати, як показав попередній досвід. Таким чином, одним з головних завдань цієї ініціативи є узгодження загальної позиції, коли належне розуміння національних проблем не є несумісним з основними міжнародними вимогами. Більше того, міжнародні стандарти мають бути включені як позитивний внесок у покращення стану з дотриманням свободи слова та інформації в Україні.

Ініціатива об'єднала міжнародних та українських експертів, щоб розпочати процес вироблення рекомендацій щодо свободи слова та медіа під час конфліктів, які мають бути узгодженими і попереджувати подальші обмеження. Ініціатива ґрунтується на думці, що лише підхід, який базується на консенсусі, може призвести до визнання національної стратегії забезпечення свободи медіа та обмежень під час потенційно довгострокового конфлікту – такого, який Україна наразі переживає.

Тут зібрано приклади того, як інші держави стикаються з аналогічним тиском, визнаючи, що жодна держава не стикається саме з такими обставинами, які постають перед Україною. Метою є розробка підґрунтя для посібника із захисту свободи медіа для України, враховуючи військові дії та російські пропагандистські напади, який допоможе українським медіа, громадянському суспільству та уряду дійти згоди щодо відповідних та пропорційних обмежень та захистити право громадськості на доступ на інформацію, якого вона потребує у максимальному обсязі.

Документ спрямований на надання порад щодо захисту свободи слова, вираження поглядів та медіа в період конфлікту на основі міжнародних конвенцій, думок національних експертів та сприяння консенсусу громадянського суспільства та громадських дій щодо захисту цих свобод.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПОСИЛЕННЯ ТА ПРОСУВАННЯ СВОБОДИ МЕДІА В УКРАЇНІ

1. Рекомендації щодо іноземних журналістів та медійних інституцій

- Іноземні журналісти та інші працівники медіа наділені тими ж правами, як і українські журналісти та працівники медіа, і мають бути захищені таким же шляхом. Тракткування, що розрізняє на підставі громадянства, не може розглядатися та застосовуватися.
- Журналісти не можуть бути дискриміновані чи піддаватися іншим засобам захисту на підставі мови, яку вони використовують.
- Іноземним журналістам має бути забезпечений доступ до зон конфлікту за тими ж умовами, як і українським колегам. Зокрема, слід уникати незаконних та необґрунтованих строків очікування для отримання дозволів, оскільки це безпосередньо впливає на реалізацію права на інформацію.
- У ставленні до іноземних журналістів мають враховуватися принципи міжнародного права. Свобода вираження поглядів та свобода інформації перебувають під захистом незалежно від кордонів. Положення Гельсінського заключного акту, які захищають роботу закордонних журналістів в межах ОБСЄ, також мають враховуватися.
- Іноземні журналісти мають мати право на доступ до публічної інформації з відкритим доступом у повному обсязі, відповідно до міжнародних стандартів, національного правового регулювання прозорості та доступу до інформації.

- Обмеження доступу іноземних журналістів до зон конфлікту з мотивів національної безпеки мають бути застосовані об'єктивним, недискримінаційним та пропорційним шляхом. Такі рішення мають бути належно обґрунтовані.
- Українські органи влади мають уникати використання звинувачень іноземних медіа, базуючись на їхніх редакційних позиціях, для виправдання можливого застосування різного трактування роботи працівників медіа. Іноземні журналісти відповідають лише за контент, який вони безпосередньо виробляють та поширюють, відповідно до закону та міжнародних стандартів.
- Використання мотивів національної безпеки для прийняття обмежувальних заходів щодо іноземних журналістів (включно з депортацією) має застосовуватися з огляду на національне законодавство та міжнародні стандарти. Актуальні кращі міжнародні практики та документи, включно з Манільськими принципами, можуть застосовуватися у цій сфері. Будь-які рішення, прийняті у цій сфері, мають бути чітко та належно обґрунтованими. Механізми оскарження мають бути також максимально доступними. У будь-якому випадку відповідні механізми не можуть бути використані як інструмент міжнародної відплати чи іншим шляхом, який сприяє ескалації конфлікту.
- Українські журналісти мають допомагати та співпрацювати з іноземними колегами з метою поширення кращого розуміння українських реалій.
- Для поширення ідеї єдиної професії незалежно від громадянства українські органи влади, медіа-інституції та журналісти мають утриматися від встановлення критеріїв чи процедур для визначення, у якому випадку іноземець може вважатися журналістом чи працівником медіа. У будь-якому випадку українські цільові групи мають мати на увазі, що революція у сфері медіа та інформації впродовж останніх 20 років вимагає перегляду поняття журналіста.

Відповідно до позиції Комітету ООН з прав людини, журналістами вважаються «професійні репортери та аналітики, що пра-

цюють повний робочий день, а також блогери та інші особи, залучені до публікацій в друкованій пресі, Інтернеті та на інших платформах» (Загальний коментар №34, пункт 44). Доповідач ООН з питань свободи думки та свободи вираження поглядів також стверджує, що особа, яка не є журналістом, що інформує громадськість та виконує життєво-важливу роль «сторожових псів громадянського суспільства», та міжнародні органи часто використовують більш загальні терміни, ніж «журналіст» – такі, як «медіа-професіонали» чи «працівники медіа». Ці «функціональні» поняття журналістики також прийняті Радою Європи через дефініцію журналіста як «особи, яка регулярно та професійно залучена до збору та поширення інформації серед громадськості через будь-які способи масової комунікації» (Рекомендація Ради Міністрів № R (2000) 7).

- Іноземним журналістам має бути запропонований доступ до форумів, навчальних заходів та інших форм дискусії та залучення для поширення спільного розуміння та взаємоповаги відповідно до професійних журналістських стандартів в Україні.
- Асоціаціям українських журналістів та іншим цільовим групам слід розглянути проекти та ініціативи для покращення знань та обізнаності серед іноземних журналістів щодо правових та етичних стандартів у країні роботи. Українські професійні організації можуть бути активно залученими у покращення точності використання мови іноземними журналістами для уникнення упередженого, неправильного та неповного подання фактів. У випадках порушення правових та етичних стандартів мають бути застосовані належні механізми врегулювання, адаптовані до ситуації та статусу іноземних журналістів, які працюють в Україні. Такі механізми не можуть бути використані для застосування необ'єктивних, необґрунтованих чи дискримінаційних заходів.
- Іноземні журналісти можуть подавати власне трактування та опис українських реалій разом з дотриманням професійних та правових стандартів, зокрема, щодо потреби у справедливій та точній журналістській діяльності.

- Механізми моніторингу та відстеження присутніх в Україні журналістів можуть бути реалізовані з єдиною метою – збереження їх безпеки в будь-який час.

2. Рекомендації щодо діяльності журналіста на окупованій території

- Захист, наданий журналістам, які працюють на окупованих територіях, також застосовується до фрілансерів та незалежних осіб, залучених у журналістську діяльність. Такий захист передбачено не лише Рекомендаціями, але й національними та міжнародними стандартами, застосовними до журналістської роботи.
- Журналісти, які працюють у зоні конфлікту чи окупованих територіях, мають пройти належне навчання щодо забезпечення власної безпеки. Тренінги мають заохочуватися і у виправданих випадках бути запровадженими як умова для отримання дозволу для роботи на потенційно небезпечній території. Наявні ініціативи Міністерства оборони України та Міністерства інформаційної політики України щодо акредитації та навчання журналістів на цій території мають бути посилені та оцінені в аспектах ефективності та відповідності за участі найбільш зацікавлених сторін.
- Процедури дозволів на журналістську роботу на окупованих територіях мають здійснюватися на засадах об'єктивності, недискримінаційності та пропорційності. Ці механізми не можуть бути використані для обрання і класифікації журналістів та редакцій з політичних мотивів. Вимоги щодо обмеження з огляду на національну безпеку мають бути чітко і належно виправданими.
- Журналістам, які працюють на непідконтрольних територіях, необхідно застосовувати спеціальні запобіжні заходи та регулярно інформувати компетентні органи про перебіг ситуації.
- Різні сторони конфлікту мають співпрацювати для забезпечення належного захисту журналістів, а також для полег-

шення будь-якої діяльності або прийняття будь-яких заходів, спрямованих на їхній захист або врятування у разі потреби. У таких випадках безпека журналістів повинна розглядатися як пріоритет.

- Доступ до інформації залишається основним правом, пов'язаним із здійсненням права на свободу інформації, навіть у зоні конфлікту. Обмеження на це право мають бути виправданими належним і прозорим способом.
- Принцип територіальної цілісності України має бути дотриманий у тому сенсі, що журналісти не можуть обмежувати своє пересування та діяльність на підставі лише їхнього територіального розташування.
- Журналісти, які працюють в зоні конфлікту або окупованій території, мають пройти навчання щодо спілкування, взаємодії та залучення різних цільових груп та учасників бойових дій на місцях, включаючи належну ідентифікацію та акредитацію.
- Журналісти, які працюють у зоні конфлікту або на окупованій території, повідомляють про свою присутність і можливості усім відповідним групам та організаціям, а також цивільне населення, у тому обсязі, який дозволить зберегти безпеку діяльності та особисту безпеку журналіста.
- Журналісти збиратимуть та їм буде надано доступ до інформації щодо спеціальних правил, вимог та інших виняткових положень, зокрема, тих, що стосуються їхньої роботи, а також різних суб'єктів, які можуть поширювати або вимагати юрисдикції над їхньою присутністю та діяльністю.
- У випадках арешту, затримання чи будь-якої іншої форми необґрунтованої перешкоди здійсненню своєї діяльності журналісти повинні ідентифікувати себе в своїй професійній діяльності та уникати будь-яких конфліктів чи ситуацій, які можуть поставити під загрозу їхню особисту або правову безпеку. Ті ж запобіжні заходи приймаються у випадках тиску або будь-якого іншого неправомірного втручання у їхню роботу.

- Журналісти мають залишатися незалежними і нейтральними та ставитися чесно і об'єктивно до суб'єктів, учасників бойових дій, жертв та всіх, хто беруть участь у конфлікті або знаходяться на окупованій території. Це не має обмежувати журналістів у висловленні думки та формуванні редакційних висновків, коли це не перешкоджає їхній журналістській діяльності. Журналісти також мають право приділяти особливу увагу серйозним гуманітарним проблемам, а також іншим порушенням міжнародного права.
- Виконання обов'язків офіційного або неофіційного речника або комунікаційної платформи однієї зі сторін або інших груп або осіб, що беруть участь у конфлікті, є несумісним з діяльністю журналіста. Безпосереднє залучення до конфлікту за допомогою інших засобів та заходів виходить також за межі ролі журналіста. Це включає розповсюдження пропаганди війни чи будь-яку іншу форму висловлювання, заборонену на міжнародному рівні, зокрема, міжнародними кримінально-правовими документами. Ця рекомендація має тлумачитися відповідно до чинного міжнародного гуманітарного права щодо захисту журналістів у зонах конфліктів.
- Журналісти, що працюють на анексованих територіях, користуються тими самими правами та захистом, як і ті, хто працює на будь-якій іншій території України, на підставі принципу територіальної цілісності. Будь-які дії та заяви українських органів влади, що стосуються анексованих територій, мають враховувати безпеку журналістів як пріоритет.
- Блокування сигналів мовлення чи інших передавальних технологій має бути пропорційним, належним чином обґрунтованим та уникати впливу на поширення захищеної мови. У цьому сенсі прийняті заходи мають бути належним чином прокомунікованими зі сторонами, механізми оскарження мають бути доступними. Такі заходи також мають мати обмежений та заздалегідь встановлений термін подання заявки і регулярно переглядатися.

- Той факт, що в минулому до ЗМІ не застосовувалися певні обмежувальні заходи на підставі національної безпеки, не виправдовує, власне кажучи, застосування нових та/або постійних *превентивних* заходів блокування.

3. Рекомендації щодо гарантування об'єктивного та точного інформування у проблемному контексті

- Журналістика має ґрунтуватися на точному та справедливому представленні фактів, незалежно від того, наскільки важливими для країни є питання, які охоплюються. Тому всі журналісти повинні, застосовуючи найвищі професійні стандарти, забезпечувати точність і об'єктивність подання всієї інформації. Журналісти також мають утримуватися від оприлюднення необґрунтованої, заангажованої або упередженої інформації, а також чуток або припущень.
- Українські інституції, які відповідають за медіа-політику, законодавство та регулювання, мають утримуватися від використання загального поняття «пропаганда» або «фейкові новини» як основи для розробки правил чи обмежень щодо здійснення прав на свободу вираження поглядів та свободи інформації. Проте ефективна боротьба з пропагандою, дезінформацією та будь-якою іншою формою несправедливого та неточного інформування може і повинна бути одним з основних факторів української медіа-політики та регулювання, включаючи саморегулювання та співрегулювання. Особливо ці заходи мають враховувати директиви, передбачені в наступних розділах Рекомендацій.
- Українським установам слід працювати з питаннями різних форм маніпулювання інформацією та пропагандою шляхом вдосконалення та прийняття більш ефективних норм у таких сферах, як наклеп, мова ворожнечі, підбурювання до злочинів, а також точність подання новин. Такі норми мають належним чином враховувати принцип правової визначеності. Слід також враховувати порівняльний досвід у цій галузі, включаючи так звані критерії FARA зі Сполучених Штатів. У будь-якому разі,

слід враховувати можливі втручання в право на свободу вираження поглядів та свободу інформації, що випливають з таких заходів.

- Відповідно до міжнародних стандартів, захист журналістських джерел має бути наданий в повному обсязі та ефективно. Національна безпека не може бути використана як загальна причина, що змушує журналіста розкривати його джерела.
- Українські органи влади та інші відповідні зацікавлені сторони можуть приймати обґрунтовані заходи, щоб звітувати, публічно засуджувати та запобігати втручанням груп, окремих осіб та навіть інших держав в повне і ефективно здійснення права на свободу вираження поглядів. Зокрема, державні установи зобов'язані засудити будь-які протиправні дії, спрямовані на обмеження свободи вираження поглядів, а також розслідування та відповідальність винних.
- Зацікавлені представники українських медіа повинні підтримувати та просувати ініціативи громадянського суспільства та недержавних організацій, спрямовані на покращення точного інформування, а також надання послуг з перевірки фактів, підвищення рівня обізнаності про пропаганду та/або розкриття свідомо неправдивих відомостей.
- Положення, передбачені попереднім пунктом, не можуть перешкоджати відкритій дискусії з питань суспільного інтересу, включаючи найбільш чутливі питання, пов'язані з конфліктом, і мають бути узгодженими із захистом політичних висловлювань, наданим Європейським судом з прав людини, навіть у випадках, коли вони можуть «шокувати, турбувати чи ображати».
- Будь-яка санкція, пов'язана зі здійсненням права на свободу вираження поглядів та свободу інформації, має враховувати принцип пропорційності, встановлюючи обмеження, що включають щонайменше обмежувальні засоби, необхідні для захисту суспільних прав та інтересів.
- Положення, що стосуються «підбурювання» до злочину або будь-яких інших протиправних дій, мають бути розроблені

та впроваджені з метою запобігання небезпеці, яку можна обґрунтовано визначити або передбачити, завжди з урахуванням контексту, автора та обставин створення контенту. У цьому контексті застосовуються особливі державні обмеження щодо висловлювань, які критикують або ображають націю, державу або її символи, уряд, його установи чи державних службовців, або іноземну державу, її символи, уряд, агенцію чи державного службовця відповідно до напрацьованих міжнародних стандартів. Якщо критика чи образа не були спрямовані і не можуть викликати насильство, таке висловлювання підлягає захисту як політичне.

- Законодавство, що обмежує висловлювання на підставі загрози національній безпеці, є легітимним лише у випадках, коли вони покликані неминуче чи імовірно підбурити насильство, і існує прямий і безпосередній зв'язок між висловлюванням і вірогідністю виникнення такого насильства. Як зазначено у попередньому пункті, це необхідно оцінити з урахуванням контексту, автора та обставин створення контенту.
- Використання обмежень, заборон або санкцій для запобіжних цілей або для того, щоб перешкоджати поширенню певного контенту (навіть якщо він є невідповідним чи незаконним), не є прийнятним. Подібним чином, використання таких заходів для запобігання висловлювань меншин, надзвичайних або політично незручних поглядів, а також розголошення випадків корупції – це пряме порушення права на свободу вираження поглядів та свободу інформації.
- Положення, що стосуються питань національної безпеки, зокрема, щодо свободи вираження поглядів, повинні бути чітко визначені та обґрунтовані, не надаючи компетентним органам надмірних, широких та дискреційних повноважень. Особливо необхідними є незалежні механізми розгляду та оскарження в цій сфері.
- Заходи, що приймаються державними установами для захисту національної безпеки, мають бути оприлюднені публічно, зо-

крема, щодо конкретних засобів масової інформації або платформ, а також частин контенту, на які вони поширюються.

- Заходи національної безпеки не можуть використовуватися органами державної влади, щоб запобігти журналістам у зборі інформації та підтриманні зв'язку з усіма сторонами, що беруть участь у конфлікті.
- Органи та установи національної безпеки мають дотримуватися проактивної політики, щоб належним чином інформувати журналістів та ЗМІ в загальних рисах про те, на яку інформацію впливають обмеження та заборони, а також їх обсяг та тривалість.
- Як зазначено Спільною декларацією регіональних та міжнародних доповідачів про свободу вираження поглядів у 2015 році, держави мають вжити заходів для забезпечення того, щоб всі суспільні групи мали доступ до можливостей для того, щоб їхні голоси були почуті як в межах їхніх громад, так і в широких публічних дебатах, в тому числі за допомогою заходів, спрямованих на зміцнення різноманіття засобів масової інформації, суспільного мовлення та медіа громад. Важливе значення має також поширення засобів масової інформації та цифрової грамотності та громадянської журналістики, включаючи можливість ефективного використання інструментів онлайн-комунікації. Такі заходи можуть, крім іншого, сприяти зменшенню настроїв відчуження, які схильні підвищувати рівень ризику участі в посяганнях на свободу вираження поглядів.
- Положення, прийняті в конкретному контексті конфлікту, є законними, оскільки вони враховують вищезазначені принципи. Ці обмеження необхідно регулярно переглядати та включати положення про *застережні дії*, щоб уникнути широкого або надмірного їх використання.
- Журналісти та представники засобів масової інформації ніколи не мають намагатися відповідати або протидіяти недобросовісній та неточній інформації контентом, зауваженнями чи завами, які також можуть не відповідати правовим та етичним

стандартам. У випадках можливого порушення професійних стандартів або правових положень вони мають звертатися до компетентних органів та органів влади. У цьому напрямку необхідно посилити роль органів, спрямованих на моніторинг та захист етичних журналістських цінностей.

- Журналісти в Україні мають право висловлювати свої думки та робити власні редакційні висновки щодо питань, про які вони інформують. Однак, думки не мають спотворювати подання фактів відповідно до професійних стандартів.
- Журналісти, які також активно співпрацюють з громадськими організаціями, політичними партіями або будь-якою іншою діяльністю (особливо, якщо це передбачає розробку та публікацію звітів, повідомлень або брошур), мають правильно відокремити обидві дії та не дозволяти втручання у попередні.
- Медіа-інституції мають мати механізми для належного захисту професійної незалежності журналістів та уникнення будь-якої форми надмірного тиску (від державних установ, власників чи редакторів), що негативно вплине на збалансоване та точне інформування. Ці механізми можуть включати внутрішні професійні настанови, внутрішні професійні органи та омбудсмена.
- Гравці на медіа-ринку мають зберігати пильність та бути готовими виявляти спроби, спрямовані на дестабілізацію публічної сфери шляхом поширення оманливої інформації та пропаганди або спроб підірвати довіру громадськості. Медіа-організації мають прийняти внутрішні правила, щоб забезпечити підтримку високих стандартів новинних матеріалів, які вони виробляють, та співпрацювати, щоб бути особливо пильними, відповідно до тих, що суперечать їм, схем та практик, що публікують проблемні матеріали в українській публічній сфері.
- Необхідно розробити спеціальні правила, щоб уникнути надмірного контролю та залежності від державних установ, особливо в зоні конфлікту. Ці правила мають включати належні гарантії для забезпечення належного доступу до інформації, прес-конференцій, публічних документів та інших відповід-

них елементів усіма журналістами та ЗМІ, уникаючи будь-яких форм незаконних змов журналістів та державних службовців.

- ЗМІ мають залишатися незалежними від будь-яких публічних або приватних інтересів, які можуть вплинути на правдивість їхнього інформування та професійну роботу ньюзрумів.
- ЗМІ мають право давати свої власні редакційні висновки, але вони мають бути представленими аудиторії як такі, а не втручатися неналежним чином у професійну роботу журналістів. З цією метою спеціальні правила мають бути прийняті за допомогою внутрішніх процесів участі.
- Всі зацікавлені сторони мають заохочувати та виступати за прийняття кращих структурних законів та нормативних актів, спрямованих на поліпшення плюралізму та різноманітності медіа в Україні, зокрема, щодо обмеження концентрації та посилення прозорості власності та фінансування медіа.
- Використання та поширення контенту, створеного користувачем, вимагає належної перевірки його збалансованості та точності відповідно до етичних та професійних стандартів.
- ЗМІ та журналісти не мають брати участь у кампаніях або інших комунікаційних акціях, спрямованих на просування і пропагування ідей, інститутів, урядів чи груп, за винятком професійної журналістики. В таких випадках розповсюджений вміст не буде розглядатися як здійснення журналістської діяльності, і тому не буде мати захисту, встановленого у цих Рекомендаціях. Якщо з цією метою використовуються особисті чи індивідуальні облікові записи в соціальних мережах, для запобігання плутанини слід вжити спеціальних гарантій та обережності.
- Редакції ЗМІ та журналісти мають враховувати міжнародно-правові акти щодо пропаганди війни та мови ворожнечі.

4. Рекомендації щодо регулювання контенту в соціальних мережах

- ЗМІ та журналісти мають поважати професійні принципи незалежно від того, яку платформу вони використовують для розповсюдження їх контенту та повідомлень.
- Медіа-інституції та державні органи мають співпрацювати та спілкуватися з платформами соціальних мереж, щоб гарантувати застосування етичних та правових стандартів в онлайн-просторі.
- Медіа-інституції та органи державної влади (включаючи регуляторні органи, уряд та парламент) мають співпрацювати з платформами, щоб гарантувати, що будь-яке рішення щодо блокування або вилучення контенту в Інтернеті ґрунтується на чітких та детальних правилах і приймається відповідно до прозорих та чесних процедур. Необхідно також забезпечити відповідні процедури оскарження.
- Медіа-інституції, державні органи, журналісти та платформи соціальних медіа мають проводити регулярний діалог та обговорення, щоб забезпечити належне та загальне розуміння викликів та проблем, пов'язаних з правдивим інформуванням в Україні, особливо з питань конфлікту.
- Регулювання Інтернету в Україні має бути спрямоване на збільшення кількості та вдосконалення якості джерел достовірної інформації. Цю мету можна досягти шляхом збільшення кількості сайтів новин, антипропагандистських ініціатив та ініціатив перевірки фактів, а також будь-яких інших проектів, спрямованих на посилення критичного споживання онлайн-медіа та медіаграмотності.
- Платформи соціальних медіа, присутні в Україні, мають гарантувати, що свобода вираження поглядів реалізується незалежно від кордонів. Вони також мають захищати здійснення права на свободу вираження поглядів та свободу інформації всіма ко-

ристувачами без введення непропорційних, дискримінаційних або свавільних обмежень таких прав.

- Українські інституції та засоби масової інформації мають створювати онлайн-платформи, спрямовані на розкриття (як на національному, так і в глобальному масштабі) фактів блокування, фільтрування та інших обмежувальних заходів, прийнятих іншими державами, та впливу на контент, захищений Україною. У той же час українські інституції мають утримуватися від прийняття обмежувальних заходів, прийнятих попередньо іншими країнами щодо онлайн-контенту.
- Українське суспільне мовлення має розширити сферу та обсяг своєї діяльності в Інтернеті, щоб забезпечити громадянам надійне джерело інформації, розважальний та новинний контент, а також точне джерело інформації про пропаганду та контрпропаганду, що поширюється онлайн.
- Заходи національної безпеки, прийняті та спрямовані на існуючі в Україні платформи соціальних медіа, мають враховувати вимоги прозорості, пропорційності, правової визначеності, а також належної мотивації відповідно до цих Рекомендацій. При здійсненні таких заходів платформам потрібні механізми, які найменшою мірою шкодять правам на свободу вираження поглядів та свободу інформації.
- Українським інституціям необхідно зберегти підключення до Інтернету на всій території держави (включаючи тимчасово окуповані та анексовані території) для належного захисту права громадян на інформацію.
- Платформи соціальних медіа та інші цільові групи в мережі Інтернет мають заохочувати механізми публічного розповсюдження будь-яких заходів, прийнятих компетентними органами, та виявлення контенту, на який вони поширюються.
- Платформи соціальних медіа в Україні також мають враховувати необхідність адаптації своїх умов використання та правил мережі до конкретних обставин в Україні, зокрема щодо питань, згаданих у попередніх рекомендаціях. Такі конкретні

правила мають повністю дотримуватися права на свободу вираження поглядів.

- Платформи соціальних медіа також мають прийняти спеціальні правила для розгляду так званих скарг третіх сторін відповідно до згаданих вище принципів та практики Європейського суду з прав людини.

5. Рекомендації щодо удосконалення режимів саморегуляції традиційних медіа

- Необхідно сприяти саморегуляції як механізму покращення якості і професійності медіа, а також зменшення впливу правових норм та підзаконного регулювання.
- Механізми саморегуляції мають бути результатом відкритого та активного процесу обговорення, спрямованого на встановлення низки загальних принципів у сфері етики та професійності медіа.
- Механізми саморегуляції не мають обмежуватися певним типом засобів масової інформації. Їх необхідно спрямувати на охоплення всіх медіа та форматів і робити нейтральними з технологічної точки зору.
- Механізми саморегуляції мають відображати принципи, які вже існують в українській правовій системі, і вводити додаткові та більш детальні положення у сферах, де правове та регуляторне втручання може бути надмірним або невідповідним.
- Механізми саморегуляції мають покладатися на заходи правозастосування, які працюють незалежно та об'єктивно. Фахівці у сфері медіа та пересічні громадяни мають знати про наявність таких механізмів та інструментів і рекомендувати їх використання.
- Українські державні інституції та представники засобів масової інформації мають сприяти застосуванню механізмів саморегулювання шляхом підвищення обізнаності про їх актуальність та результативність. Необхідно приділяти особливих зусиль,

щоб уникнути розповсюдження неефективного механізму саморегуляції та перейти до механізмів, що охоплюють весь медіа-сектор (включаючи онлайн-медіа).

- У разі потреби державні інституції можуть приймати закони та правила, які включають стимули для прийняття та створення відповідних механізмів саморегулювання. Такі норми також можуть містити деякі загальні принципи, що застосовуються до кодексів саморегулювання та діючих норм.
- Співрегуляція стосується схем співпраці державних органів та регуляторів, а також медіа та журналістів щодо встановлення та застосування етичних та професійних стандартів. Роль державних органів має полягати у сприянні та полегшенні використання механізмів співрегулювання, а також гарантуванні їх ефективності та належного функціонування.
- Державні установи та представники ЗМІ мають сприяти діалогу між існуючими механізмами саморегулювання та органами, які відповідають за нормативне регулювання, з метою виявлення сфер, де співрегулювання може забезпечити більшу гнучкість та ефективність при реалізації певних правил та принципів.
- Механізми співрегулювання мають бути прийняті за допомогою відповідного законодавства та / або нормативних актів, які чітко визначають роль зацікавлених сторін поряд з повноваженнями державних установ. У будь-якому разі, слід враховувати основні принципи, що застосовуються до захисту свободи вираження поглядів.

6. Рекомендації щодо продовження конструктивного діалогу з європейськими інституціями

- Цільові групи у сфері медіа в Україні створять загальний архів / базу даних рішень Європейського суду з прав людини та Ради Європи з питань свободи слова. Цей архів може бути створено і підтримано у співпраці з академічними установами та правозахисними органами, тобто Омбудсменом.

- Цільові групи у сфері медіа в Україні обговорять можливі механізми подальшої співпраці з платформою Ради Європи щодо захисту журналістики та безпеки журналістів (<http://www.coe.int/en/web/media-freedom>).
- Цільові групи у сфері медіа в Україні визначать та співпрацюватимуть з правовими експертами для поширення більшої присутності та впливу у справах Європейського суду з прав людини (для прикладу, *as amicus curiae*).
- Цільові групи у сфері медіа в Україні прагнуть посилити свою участь у заходах, форумах, конференціях, дискусіях, тренінгах та подібних заходах, організованих відповідними міжнародними правозахисними органами, у тому числі компетентними інституціями в межах Ради Європи, Організації з безпеки та співробітництва в Європі, Європейського Союзу або Організації Об'єднаних Націй. Особливу увагу слід приділити заходам, спрямованим на обговорення ролі медіа в період конфліктів, а також сприяння діалогу між журналістами різних національностей.
- Регуляторні органи у сфері медіа в Україні мають покращувати з допомогою державних установ залученість у міжнародні платформи, такі як Європейська платформа регуляторних органів (EPRA), з метою сприяння належному розумінню та пропагуванню європейських регуляторних стандартів та принципів, встановлених Європейським Союзом та Радою Європи.
- Цільові групи у сфері медіа в Україні посилюватимуть свої контакти та активніше обмінюватимуться думками з професійними асоціаціями, громадськими організаціями та іншими організаціями, що діють на міжнародному рівні, і спрямовані на захист свободи вираження поглядів та свободи інформації відповідно до міжнародних стандартів.

Біографії експертів

Сьюзен Ебботт

Міжнародний консультант

Сьюзен Ебботт є незалежним консультантом, який спеціалізується на роботі з некомерційними організаціями, університетами та донорами у сфері розвитку медіа, підтримки громадянського суспільства та цифрових прав. Ебботт надає консультаційні послуги для проведення семінарів та навчальних програм, написання грантів, моніторингу та оцінки, а також розбудови спроможності організацій. Щодо написання грантів та консультування з моніторингу та оцінки, Ебботт має досвід роботи з USAID, Державним департаментом США та різноманітними донорами приватних фондів. Вона співпрацювала з різними неурядовими організаціями з розробки систем моніторингу та оцінки, збільшення інституційної спроможності щодо моніторингу та оцінки та розробки структур. Крім того, Ебботт співпрацює з неурядовими організаціями, особливо малими та середніми НУО, з розробкою стратегії фандрейзингу, пошуку партнерів для великих грантових заявок і розробки концептуальних документів та ідей в межах проектів, що фінансуються повністю.

Нещодавно Сьюзен консультувала Access Now, Albany Associates, Центр міжнародної допомоги медіа, Fondation Hironnelle, Міжнародних бізнес та технічних консультантів, Ініціативу правового захисту медіа (MLDI) та Thomson Foundation. Ебботт має досвід роботи в Боснії та Герцеговині, Угорщині, Йорданії, Мозамбі-

ку, Сербії, Судані, Сомалі та Україні, а також в межах глобальних / міжнародних проектів з адвокатури та мережування. Сьюзен особливо зацікавлена в конфліктних та постконфліктних середовищах розвитку медіа, а також у підтримці проектів, спрямованих на розробку місцевих та регіональних стратегій адвокатури, пов'язаних із заохоченням свободи вираження поглядів та доступу до інформації.

Окрім консалтингової практики, Ебботт є викладачем Кафедри комунікації Університету Колорадо у Денвері, а також співробітником-нерезидентом Центру медіа, даних та суспільства в Центральноевропейському університеті у Будапешті.

Раніше Сьюзен працювала у Центрі глобальних комунікаційних студій Анненберзької школи комунікацій Пенсильванського університету, Internews та IREX. Ебботт є автором багатьох статей, керувала розробкою декількох інструментів для моніторингу та оцінки, а також організувала семінари, літні школи та конференції з питань підходів до моніторингу та оцінки розвитку медіа, цифрових прав та адвокатури громадянського суспільства, включаючи Керівні принципи Саух з моніторингу та оцінки та Будапештську літню школу з розвитку медіа та демократизації: розуміння та реалізація програм моніторингу та оцінки, Інтернет-врядування, громадянського суспільства та комунікаційної політики, а також редактована книга «Заходи щодо свободи преси та засобів масової інформації для розвитку: оцінка оцінювачів» (Peter Lang, 2011). Вона є автором нещодавньої публікації СІМА, що має назву «Переосмислення суспільного мовлення в міжнародному розвитку медіа». Ебботт отримала ступінь бакалавра Американського університету та магістра Центральноевропейського університету.

Дуглас Гріффін

Albany Associates

Експерт з комунікацій та медіа-стратегій, права і політики, зокрема, у конфліктних, пост-конфліктних та перехідних умовах.

Юрист з досвідом розробки нормативно-правових актів та просування змін у медіа-праві та медіа-політиці. Дуглас має значний досвід ефективної комунікації з цільовими групами – органами влади та представниками міжнародної спільноти– щодо ключових питань права та політики у сфері медіа.

Серед прикладів проектів, над якими працював Дуглас – розробка стратегії розвитку медіа для Сомалі за участі міністерств, ООН, міжнародних агентств та донорів: розробка ключових правових та регуляторних актів щодо медіа та телекомунікацій в Іраку; навчання топ-менеджменту національних теле-радіомовників та спеціалістів з комунікацій урядових установ; надання консультацій з регуляторних питань для мовників, регуляторів у сфері комунікацій та урядовців Йордану, Об'єднаних Арабських Еміратів, Демократичної республіки Конго, Косово, Афганістану та Боснії і Герцеговини.

Монро Прайс

Анненберзька школа комунікацій Пенсильванського університету

Монро Прайс очолював Центр глобальних комунікаційних студій Анненберзької школи комунікацій Пенсильванського університету до 2016 року. Бакалавр та доктор права Єльського університету.

Професор Прайс заснував Програму порівняльного медіа-права та політики Оксфордського університету. На честь його значного внеску програма започаткувала Міжнародні модельні судові дебати з медіа-права. Також Монро Прайс заснував Центр медіа, даних та суспільства Центральноєвропейського університету. Його діяльність у сфері медіа в часи перехідних умов включала консультування Комісії з телерадіополітики, започаткованої в часи Горбачова для об'єднання радянських та американських спеціалістів та академіків навколо суспільних викликів телерадіомовлення.

Монро Прайс проводить численні лекції та конференції у співпраці з Америко-австрійською фундацією, Китайським комунікаційним університетом, Університетом Ренмін, Сквдронською програмою з права, Медіа та суспільство у Школі права Бенджаміна Н. Кардозо.

Серед найвідоміших книг – «Медіа та суверенітет» (2002), «Телебачення: публічна сфера та національна ідентичність» (1996), «Володіти Олімпійськими іграми: наративи нового Китаю» (2008).

Марія Мицьо

Медіаюрист, консультант з міжнародного розвитку

Американський журналіст з 16-річним досвідом, медіаюрист і громадська діячка українського походження, автор книг «Полиновий ліс. Хроніки Чорнобиля» та «Ведення бізнесу: ядерний трилер». Доктор права (Школа права Нью-Йоркського університету).

Працювала кореспондентом американської газети «Los Angeles Times», була директором Програми правового захисту та освіти ЗМІ IREX U-Media. Аналітик з питань медіа-політики, координатор адвокаційних проєктів. Консультант навчальних програм з використання нових медіа журналістами для подолання цензури в Україні, розробник медійних законопроектів для Молдови.

Джоан Барата Мір

Міжнародний експерт зі свободи вираження поглядів, свободи медіа та медіа-регулювання

Доктор Барата є засновником консалтингової компанії CommVisions, яка базується у Відні.

Доктор Барата був ключовим радником Представника ОБСЄ з питань свободи, генеральним секретарем Каталонської аудіовізуальної ради та членом постійного секретаріату Середземноморської мережі регуляторних органів.

Надає постійну підтримку різноманітним міжнародним організаціям та інституціям, зокрема, Інтерньюз, IREX, Раді Європи, ОБСЄ, Європейській спілці мовників, Організації американських штатів, ЮНЕСКО, USAID.

Науковий співробітник Центру комунікаційних студій Центральноєвропейського університету та співробітник Центру Інтернету та прав людини Європейського університету Віадрина.

Адам Беррі

Munger, Tolles & Olson

Адам є юристом з судових справ у офісі Munger, Tolles & Olson у Лос-Анджелесі. Його практика сфокусована на комплексних провадженнях з фінансових послуг, глобальних спорах, антикорупційних питаннях з акцентом на Закон про корупцію за кордоном.

Серед справ, у яких був залучений Адам – представництво у справах Банку Америки та консультування вітчизняних та іноземних клієнтів щодо європейського та американського антикорупційного законодавства.

Адам провадить активну практику у сфері безкоштовної правової допомоги, що включає захист права на свободу вираження поглядів та інформації, національної безпеки та регулювання медіа-сектору. Він консультує клієнтів з цих питань та готує меморандуми щодо права на свободу вираження поглядів для вітчизняних та міжнародних судів, зокрема, Європейського суду з прав людини.

Ігор Розкладай

Центр демократії і верховенства права

Експерт груп “Медіа група” та групи “Політика національної пам’яті” Реанімаційного пакету реформ. Секретар Незалежної медійної ради та член Громадської ради при Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення (2010–2016). Член Експертної ради з питань свободи інформації та захисту приватності при Представникові Уповноваженого з питань доступу до публічної інформації та захисту персональних даних. Входив до складу Незалежної експертної ради з питань діяльності мас-медіа під час виборів у 2007 році. Активно залучений до розробки законодавства про суспільне мовлення та аудіовізуальні послуги.

Ольга Большакова

**Центр адвокації та лобіювання
Незалежної асоціації мовників**

Організовує роботу Центру адвокації та лобіювання, здійснює моніторинг законодавства у сфері телерадіомовлення, налагоджує комунікацію із державними органами, галузевими об’єднаннями та громадськістю, організовує заходи, спрямовані на просування інтересів галузі щодо нормативного регулювання телерадіомовлення. Працює в НАМ з 2003 року.

Павло Моїсеєв

ГО «Інтерньюз-Україна»

Павло Моїсеєв є медіа-експертом, громадським активістом, експертом з комунікацій, GR, PR. Експерт Реанімаційного пакету реформ, член Експертної ради при Міністерстві інформаційної політики України, Громадської ради Комітету Верховної Ради України з питань захисту свободи слова та інформаційної політики.

Має 20-річний досвід юридичної практики. Протягом останніх дванадцяти років працює Директором з правових питань Міжнародної громадської організації «Інтерньюз-Україна», де керує юридичними проектами, займається лобістською та законотворчою діяльністю, взаємодією з державними органами, GR, розробкою та впровадження PR-стратегій, стратегічним плануванням та розвитком правових проєктів. З 2010–2014 року був Головою Громадської ради при Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення.